
April 2024

Handicapsagsb arometret 2023

Ankestyrelsen

ANKESTYRELSEN

Telefon: 33 41 12 00 mandag til fredag klokken 9-15

Postadresse: Ankestyrelsen, 7998 statsservice

Mailadresse: ast@ast.dk

Hjemmeside: www.ast.dk

ISBN nr.: 978-87-7811-437-2

Indledning

Ankestyrelsen beskriver i dette handicapsagsbarometer kommunernes overholdelse af regler og praksis i sager om ledsagelse til voksne efter servicelovens § 97.

Barometret er ét af flere retssikkerhedsinitiativer, som indgår i det samlede initiativ om bedre retssikkerhed og tillid på handicapområdet, som er en del af aftalen om udmøntning af reserven på social-, sundheds- og arbejdsmarkedsområdet for 2022-2025.

HOVEDRESULTATER

Retlige mangler i over halvdelen af sagerne

Ankestyrelsen har fundet retlige mangler i 51 procent af de gennemgåede sager. Manglen har væsentlig betydning for afgørelsen i 47 procent af de gennemgåede sager, som både omfatter bevillinger og afslag på ledsagelse.

Utilstrækkelig sagsoplysning er den mest udbredte mangel

I 42 procent af alle gennemgåede sager mangler der sagsoplysning med væsentlig betydning for afgørelsen. Det drejer sig i næsten alle af disse sager om, at der mangler yderligere oplysninger om borgerens behov for støtte under ledsagelsen eksempelvis socialpædagogisk støtte.

Svære snitflader til andre bestemmelser i serviceloven udfordrer kommunerne

En af de største udfordringer for kommunerne er afgrænsningen af målgruppen for ledsagelse og i den sammenhæng snitfladen til andre bestemmelser. For det første snitfladen mellem ledsagelse efter servicelovens § 97 og socialpædagogisk støtte efter servicelovens § 85, og for det andet vurderingen af, hvorvidt kommunen kan henvise borger til at anvende en ledsageordning til at få dækket sit behov for indkøb af dagligvarer, som er en opgave, der ellers hører under servicelovens § 83 om personlig og praktisk hjælp i hjemmet m.v.

BAGGRUND

Lovboks: Ledsagelse efter § 97 i Serviceloven

Kommunalbestyrelsen skal tilbyde 15 timers ledsagelse om måneden til personer under folkepensionsalderen, jf. § 1 a i lov om social pension, dog således at aldersgrænsen ikke kan blive mindre end 67 år. Ledsagelsen tilbydes til personer, der ikke kan færdes alene på grund af betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne. Lovboks slut.

Infoboks: Formål og fokus

Ankestyrelsen gennemgår sager fra alle landets kommuner med henblik på at give et overordnet og generaliserbart billede af kvaliteten i sagsbehandlingen i kommunerne på handicapområdet. Det gør vi ved i perioden 2023-2025 at gennemgå 385 sager på hver af fire udvalgte dele af socialområdet i sager om enten børn eller voksne med handicap. I alt gennemgår vi i løbet af de tre år 1540 sager. Fokus for gennemgangen er, om kommunernes afgørelser er i overensstemmelse med regler og praksis på et udvalgt lovområde. Undersøgelsen har navnet Handicapsagsbarometret, og de udvalgte områder er:

- I 2023: Ledsagelse til voksne, servicelovens § 97.
- I 2024: Dækning af merudgifter til børn og voksne, servicelovens §§ 41 og 100. (Undersøgelsen omhandler afgørelser truffet inden 1. januar 2024 efter servicelovens § 41. Efter d.1 januar 2024 har merudgiftsydelse til børn hjemmel i § 86 i barnets lov.)
- I 2025: Dækning af tabt arbejdsfortjeneste, barnets lov § 87

DATAGRUNDLAG OG AFGRÆNSNING

Undersøgelsen fra 2023 er baseret på en juridisk gennemgang af i alt 385 sager fra 98 kommuner, hvor der er truffet afgørelse om ledsagelse til voksne efter servicelovens § 97. Blandt de gennemgåede sager er der 293 sager om bevilling af ledsagelse (76 procent af de gennemgåede sager) og 92 sager om afslag eller delvist afslag på ledsagelse (24 procent af de gennemgåede sager).

Undersøgelsen handler om den juridiske kvalitet i sagsbehandlingen og er baseret på de sagsakter, som kommunerne har sendt ind.

Undersøgelsens resultater er generaliserbare samlet set på tværs af landets kommuner. Resultaterne kan derimod ikke anvendes til at beskrive sagsbehandlingskvaliteten i den enkelte kommune. (Der er nogle resultater, hvor datagrundlaget er for småt til, at resultaterne er generaliserbare på tværs af alle sager inden for de udvalgte sagstyper i de deltagende kommuner. Det drejer sig om resultaterne i figur 3 ,4 og 7. Det fremgår også af en note under de pågældende figurer)

Ankestyrelsen har gennemført undersøgelsen efter reglerne i retssikkerhedslovens kapitel 11 om praksisundersøgelser, og undersøgelsens resultater skal behandles på et kommunalbestyrelsesmøde i de medvirkende kommuner i henhold til retssikkerhedslovens § 79 a.

Yderligere information om undersøgelsens metode fremgår af bilag 1. Infoboks slut.

I kapitel 2 kan du læse om Ankestyrelsens vurdering af afgørelsernes rigtighed og kvalitet, herunder overholdelse af retlige krav til sagsoplysning, begrundelse, partshøring og kommunens vurdering. Kapitlet indledes med en figur med hovedresultaterne.

I kapitel 3 kan du læse om Ankestyrelsens vurdering af udvalgte sagsbehandlingsregler, der ikke har betydning for afgørelsens rigtighed, men har retssikkerhedsmæssig betydning. Kapitlet indledes med en figur med hovedresultaterne.

Retlige mangler

Her kan du læse om Ankestyrelsens vurdering af afgørelsens rigtighed og kvalitet, herunder overholdelse af retlige krav til sagsoplysning, begrundelse, partshøring og kommunens vurdering.

INFOBOKS: RETLIGE MANGLER.

Sagsoplysning

Kommunen har ansvaret for, at sagen er tilstrækkeligt oplyst til, at der kan træffes en korrekt afgørelse.

Partshøring

Kommunen skal sende oplysninger i partshøring, hvis oplysningerne vedrører faktiske forhold af væsentlig betydning for sagens udfald, og disse oplysninger er til ugunst for parten samtidigt med, at parten må antages ikke at være bekendt med, at oplysningerne indgår i sagen.

Begrundelse

Kommunen skal begrunde afgørelsen, hvis borger ikke får fuldt ud medhold i sin ansøgning om ledsagelse. Kommunen skal her angive de oplysninger, der er tillagt væsentlig betydning ved afgørelsen.

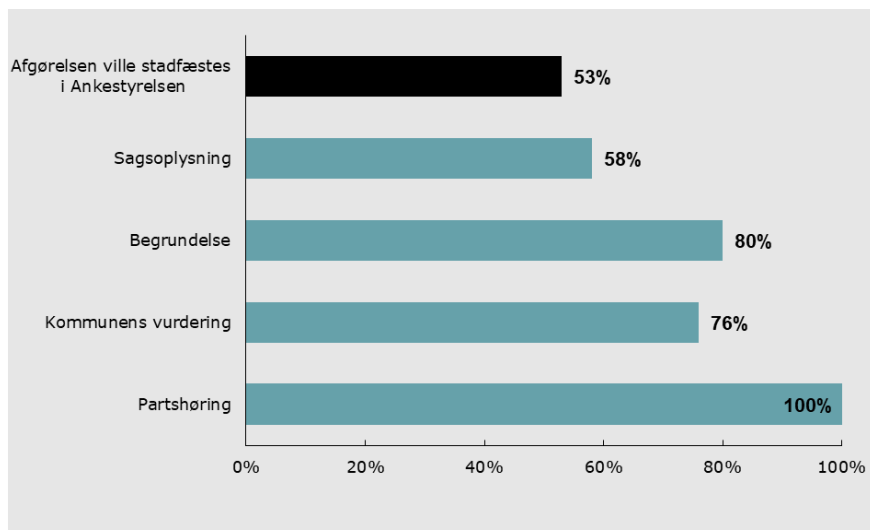
Kommunens vurdering

Kommunen skal foretage en konkret og individuel vurdering i den enkelte sag ud fra sagens materielle indhold og det relevante lovgrundlag. Infoboks slut.

DE RETLIGE KRAV ER OVERHOLDT I OVER HALVDELEN AF SAGERNE

I 53 procent af sagerne er afgørelsen i overensstemmelse med regler og praksis (205 ud af 385 sager). Det ses i figur 1. Her kan du også se andelen af sager, som lever op til de retlige krav til sagsoplysning, begrundelse, partshøring og kommunens vurdering. Dette i en grad så eventuelle mangler ikke har væsentlig betydning for afgørelsens rigtighed. Figurens resultater uddybes i det følgende.

FIGUR 1: HVOR STOR EN DEL AF SAGERNE LEVER OP TIL DE RETLIGE KRAV

Note: Tallene i figuren er baseret på 385 sager, undtagen *Begrundelse*, der er baseret på 92 sager, hvor borger ikke får fuldt medhold.
Kilde: Ankestyrelsen 2023

Infoboks: Tal fra klagesagsbehandlingen i Ankestyrelsen

I perioden fra 1. kvartal 2019 til og med 4. kvartal 2022 er der realitetsbehandlet 376 sager om ledsagelse efter servicelovens § 97 i Ankestyrelsen. Ud af disse, er 27 procent af sagerne omgjort – dvs. de enten er hjemvist eller ændret/ophævet. 73 procent af kommunernes afgørelser om ledsagelse efter § 97 er blevet stadfæstet.

Det vil sige, at en mindre andel af sagerne i denne undersøgelse ville blive stadfæstet, hvis de var blevet behandlet i Ankestyrelsen, end det er tilfældet for de sager, der indgår i Ankestyrelsens klagesagsbehandling. Vi skal dog bemærke, at kommunen i de sager, der er gennemgået her, ikke har haft mulighed for at foretage en genvurdering, hvilke de gør, inden Ankestyrelsen modtager en klagesag. Infoboks slut.

UTILSTRÆKKELIG SAGSOPLYSNING ER DEN MEST UDBREDTE RETLIGE MANGEL

I retssikkerhedsloven og forvaltningsloven er der fastsat regler om, hvilke krav der er til sagsbehandlingen og den afgørelse, som kommunen skal træffe. Kommunen skal også sikre sig, at gældende praksis på et bestemt område bliver anvendt. Gældende praksis kan være udmøntet i en principmeddelelse.

Infoboks: Principmeddelelse

En principmeddelelse er en bindende retskilde, som blandt andet kommunerne skal bruge ved afgørelser i tilsvarende sager. Infoboks slut.

En afgørelse kan lide af en eller flere retlige mangler. Nedenfor gennemgår vi følgende retlige mangler i de gennemgåede sager:

- Utilstrækkelig sagsoplysning
- Begrundelsesmangel. (Fodnote: Begrundelseskravet gælder ikke, hvis borger gives fuldt ud medhold. Dette krav vurderes derfor alene i sager, hvor der er givet enten helt eller delvist afslag på ledsagelse.)

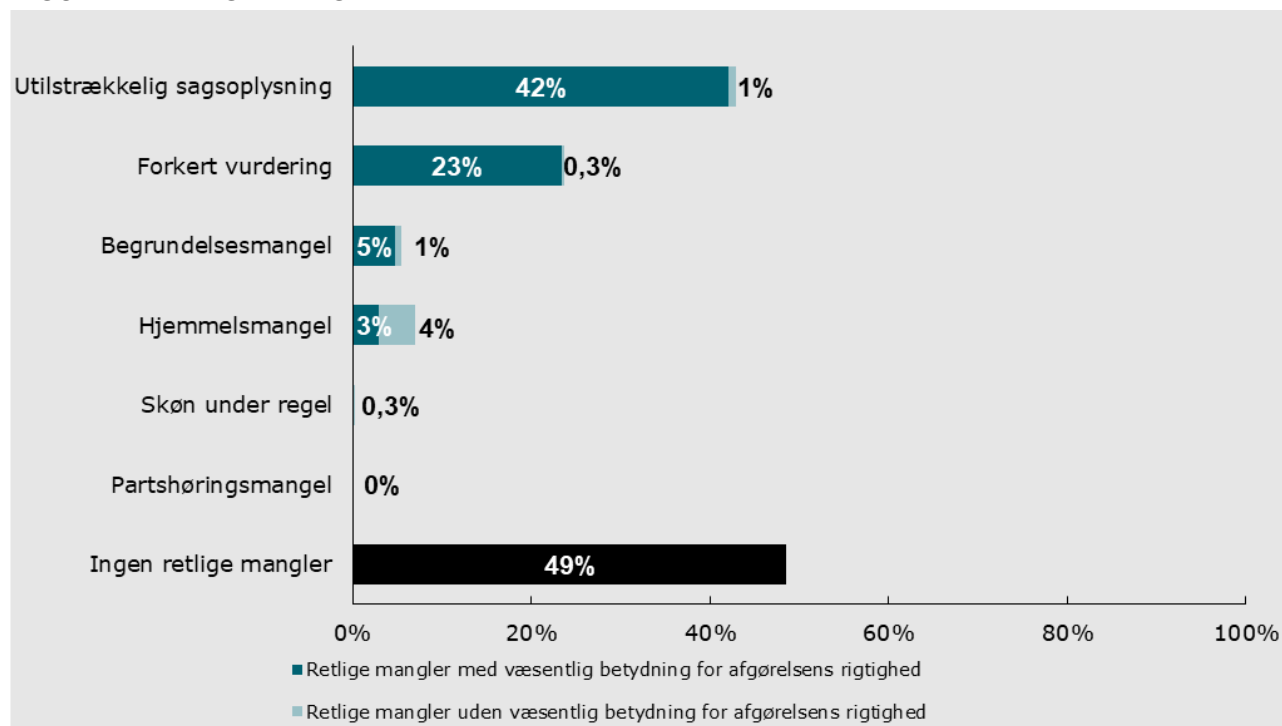
- Mangler ved kommunens vurdering – hjemmelsmangel, skøn under regel og forkert vurdering af det materielle grundlag
- Manglende partshøring.

I 51 procent af de gennemgåede sager (385) lider afgørelsen af en eller flere retlige mangler (198 sager), hvor manglen i 47 procent af de gennemgåede sager har væsentlig betydning for afgørelsen. Det vil sige, at der i 49 procent af de gennemgåede sager ingen retlige mangler er.

Den mest udbredte retlige mangel er utilstrækkelig sagsoplysning (43 procent af samtlige sager, hvor 1 procent ikke har væsentlig betydning for afgørelsen). Mens den næstmest udbredte mangel er forkert vurdering (24 procent af samtlige sager, som alle har væsentlig betydning for afgørelsen). Men der er også sager, hvor afgørelsen om ledsagelse lider af hjemmelsmangel (7 procent af samtlige sager) og begrundelsesmangel (6 procent af samtlige sager). Der er kun én sag, hvor der i afgørelsen om ledsagelse er udøvet skøn under regel, mens der i ingen af sagerne mangler partshøring. Langt de fleste af de retlige mangler har væsentlig betydning for Ankestyrelsens vurdering af afgørelsens rigtighed. Ankestyrelsen har i sin vurdering af, om afgørelsens resultat er korrekt, taget udgangspunkt i de foreliggende oplysninger. Denne vurdering afhænger derfor af, om der er tilstrækkelige oplysninger i sagen til, at vi kan vurdere dette.

Dette fremgår af figur 2, der viser fordelingen af de forskellige typer af retlige mangler.

FIGUR 2: RETLIGE MANGLER

Note: Figuren er baseret på 385 sager. En sag kan godt have flere retlige mangler. Tallene giver derfor ikke 100 procent, hvis de lægges sammen.

Kilde: Ankestyrelsen 2023

I det følgende gennemgår vi de forskellige typer af retlige mangler.

I NÆSTEN HALVDELEN AF ALLE SAGER ER SAGSOPLYSNINGEN UTILSTRÆKKELIG

Kommunen har ansvaret for, at sagen er tilstrækkeligt oplyst til, at den kan træffe en korrekt afgørelse. Det følger af retssikkerhedslovens § 10.

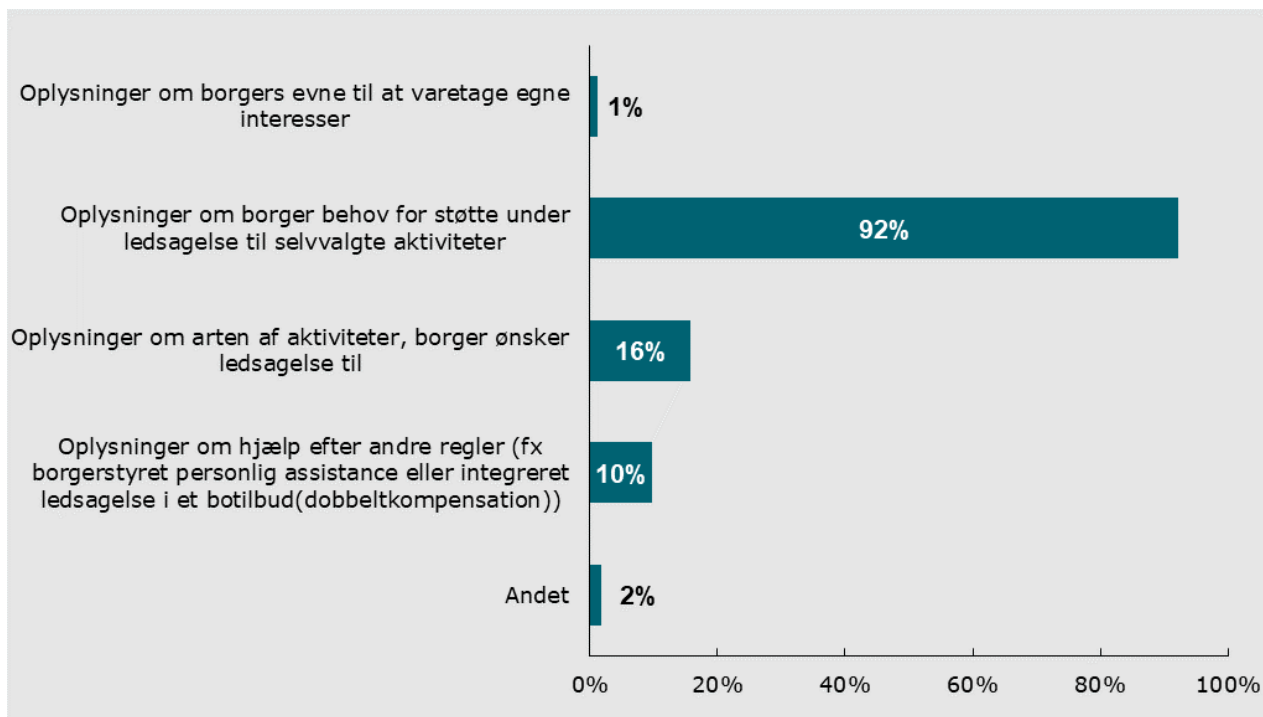
Lovboks: Krav til sagsoplysning

De oplysninger, som kommunen indhenter til brug for sin sagsbehandling, skal være relevante og korrekte. (Fodnote: Det er det retsgrundlag, som afgørelsen træffes efter, der er afgørende for, hvilke typer af oplysninger der skal indhentes til brug for sin sagsbehandling. Det er kommunens ansvar at sikre en afklaring, inden kommunen afgør sagen, hvis der er tvivl om sagens oplysninger, borger kommer med væsentlige oplysninger, der for eksempel anfægter oplysningsgrundlaget, eller der i øvrigt er et mangelfuldt oplysningsgrundlag. Det er desuden kommunens ansvar at inddrage den nødvendige fagkundskab, hvis der er et behov for det. Hvis der er spørgsmål i sagen, der forudsætter særlig fagkundskab, følger det af officialprincippet, at kommunen har ansvaret for, at den nødvendige fagkundskab inddrages i den konkrete sag. Herudover kan det være nødvendigt at indhente oplysninger fra relevante fagpersoner med kendskab til borgerens nedsatte funktionsevne, der kan udtale sig om forhold, som er af betydning for vurderingen af, om betingelserne for at yde hjælp er opfyldt. Det beror på en konkret og individuel vurdering i hver enkelt sag, hvilke oplysninger der er nødvendige for, at sagen er tilstrækkeligt oplyst.) Kommunen skal indhente oplysninger om væsentlige forhold, der har betydning for sagen. Kommunen kan bede borgerne om at medvirke til sagens oplysning, enten i form af et samtykke til indhentelse af oplysninger, i det omfang et samtykke er påkrævet, eller ved at borgeren medvirker til at få de oplysninger frem, som er nødvendige for at kunne afgøre, hvilken hjælp den pågældende. Lovboks slut.

43 procent af sagerne (165 ud af de 385 sager) er ikke tilstrækkeligt oplyst, og i næsten alle de sager har det væsentlig betydning for Ankestyrelsens vurdering af afgørelsen. I alle på nær tre sager ud af de 165 sager, der ikke er tilstrækkeligt oplyst, har den manglende sagsoplysning væsentlig betydning for Ankestyrelsens vurdering af afgørelsen. I de sager, hvor den manglende sagsoplysning ikke har betydning for resultatet af Ankestyrelsens vurdering af afgørelsen, ville Ankestyrelsen fortsat bemærke manglen.

Figur 3 viser, hvilke typer af oplysninger der mangler i de sager, som ikke er tilstrækkeligt oplyst. Det drejer sig i de fleste tilfælde om nærmere oplysninger om borgerens behov for støtte under ledsagelsen (92 procent), men der er også sager, hvor der mangler oplysninger om henholdsvis arten af aktiviteter, borger ønsker ledsagelse til (16 procent), og oplysninger om hjælp efter andre regler (10 procent).

FIGUR 3: HVILKE OPLYSNINGER MANGLER

Note: Figuren er baseret på 165 sager. Datagrundlaget er for småt til, at resultaterne er generaliserbare på tværs af alle sager i kommunerne.

Kilde: Ankestyrelsen 2023

Infoboks: Hvornår har oplysninger en væsentlig betydning?

Nogle manglende sagsoplysninger har væsentlig betydning for Ankestyrelsens vurdering af sagen, mens andre ikke har.

Oplysninger, der har væsentlig betydning, er eksempelvis oplysninger, der kan understøtte kommunens vurdering af, om borger har behov for socialpædagogisk støtte under ledsagelse. Hvis der ikke er tilstrækkelige oplysninger om borgers støttebehov, kan det ikke afgøres, om kommunens bevilling af eller afslag på ledsagelse er korrekt.

Et andet eksempel på oplysninger af væsentlig betydning, handler om en afgørelse, hvor kommunen bevilger ledsageordning i færre end 15 timer om måneden, fordi borger også modtager ledsagelse i sit botilbud. Her mangler der oplysninger, som kan afklare, om der er tale om ledsagelse i botilbuddet, som kan fratrækkes i ledsageordningen, idet kommunen ikke har redegjort nærmere for de timer, der fratrækkes.

Oplysninger, som ikke har væsentlig betydning, ses eksempelvis i bevillingssager, hvor der ud fra de foreliggende oplysninger ikke er tvivl om afgørelsens rigtighed i forhold til kommunens personkredsvurdering. Der mangler dog oplysninger om nogle af de aktiviteter, borger har søgt om ledsagelse til. Infoboks slut.

STØRSTEDELEN AF SAGERNE LEVER OP TIL KRAVENE FOR BEGRUNDELSER

Kommunen skal begrunde en afgørelse, hvis borgeren ikke får fuldt ud medhold i det ansøgte.

Lovboks: Krav til afgørelsens begrundelse

Begrundelsen skal indeholde en henvisning til de retsregler, som afgørelsen er truffet efter. I det omfang, afgørelsen efter disse regler beror på et administrativt skøn, skal begrundelsen også angive de hovedhensyn, der har været bestemmende for skønsudøvelsen. Det følger af forvaltningslovens § 24, stk. 1.

Begrundelsen skal også beskrive de faktiske forhold, som er tillagt væsentlig betydning i afgørelsen. Det følger af forvaltningslovens § 24, stk. 2.

Der gælder et krav om en særligt uddybende begrundelse ved afgørelser om hel eller delvis frakendelse af en tidligere tilkendt ydelse. (Fodnote: Folketingets Ombudsmand har i FOU 2011-16-1 udtalt, at begrundelsen i tilfælde, hvor der sker frakendelse af en tidligere tilkendt ydelse, dels skal indeholde årsagen til, at borgeren ikke længere opfylder betingelserne for ydelsen, dels en særskilt begrundelse for, hvorfor ydelsen frakendes borgeren. Begrundelsen bør blandt andet indeholde oplysning om årsagen til, at myndigheden har ændret sin vurdering. Det bør desuden fremgå af begrundelsen, hvis det skyldes fejl eller misforståelser, at borgeren tidligere er blevet anset for berettiget til ydelsen. Det bør også fremgå af afgørelsen, hvis den ændrede vurdering skyldes, at der er sket ændringer i lovgivning, administrativ praksis og/eller kommunens serviceniveau). Lovboks slut.

Kommunens begrundelse lever i langt de fleste af sagerne med afslag eller delvist afslag op til kravene (77 procent). I 20 procent af sagerne (18 ud af 92 sager), hvor borger ikke får fuldt ud medhold, lever afgørelsen ikke op til de retlige krav til begrundelse i et omfang, som har væsentlig betydning for afgørelsens rigtighed. I 3 procent af sagerne (3 ud af 92 sager), hvor borger ikke har fået fuldt ud medhold, bliver afgørelsen ikke op til de retlige krav til begrundelsen, men dette har ikke væsentlig betydning for afgørelsens rigtighed.

Der er tale om en begrundelsesmangel, når kommunen ikke i tilstrækkelig grad begrunder, hvorfor afgørelsen har fået et bestemt resultat. Det kan være i form af manglende angivelse af hovedhensyn, som er bestemmende for kommunens vurdering, og/eller utilstrækkelig beskrivelse af de faktiske forhold, som tillægges væsentlig betydning for afgørelsen.

Hvornår er en begrundelsesmangel væsentlig?

De tilfælde, hvor der er en begrundelsesmangel, men denne ikke er væsentlig for Ankestyrelsens vurdering af afgørelsen, handler det for eksempel om, at afgørelsens resultat er korrekt, men kommunen er ikke kommet med en tilstrækkelig eller korrekt begrundelse for resultatet af afgørelsen.

Infoboks: Eksempel på begrundelsesmangel, der ikke har betydning for afgørelsens rigtighed

En borger har søgt om ledsagelse, fordi hun har social angst og derfor ikke har mulighed for at deltage i sociale arrangementer m.m. Kommunen giver afslag på ledsageordning med den begrundelse, at borgers lidelse ikke er varigt nedsat. Kommunen lægger vægt på, at borger skal opereres i begge hofter og forventer derfor en bedring af borgers funktionsevne. Kommunen har ikke anvendt oplysninger f.eks. af lægefaglig karakter, som kan understøtte kommunens vurdering af, at borger efter operationen ikke vil have en væsentlig nedsat funktionsevne. Kommunen lægger blot til grund, at dette er tilfældet. Kommunens begrundelse for afslag på ledsagelse er dermed ikke tilstrækkeligt underbygget. Afgørelsens resultat er dog korrekt, da det fremgår af sagens oplysninger, at borger ikke kan ledsages

uden socialpædagogisk støtte og dermed ikke er omfattet af personkredsen for en ledsageordning. Infoboks slut.

MANGLER VED KOMMUNENS VURDERING

Mangler ved kommunens vurdering kan bestå i, at kommunen ikke har hjemmel til at træffe den konkrete afgørelse, eller at kommunen har sat sit skøn under regel og derfor ikke foretager en konkret og individuel vurdering i forhold til den konkrete sag. Der kan også være tale om, at kommunen foretager en forkert vurdering på baggrund af sagens oplysninger.

I en mindre del af sagerne er der hjemmelsmangel

Kommunens afgørelse skal have hjemmel i lovgivningen.

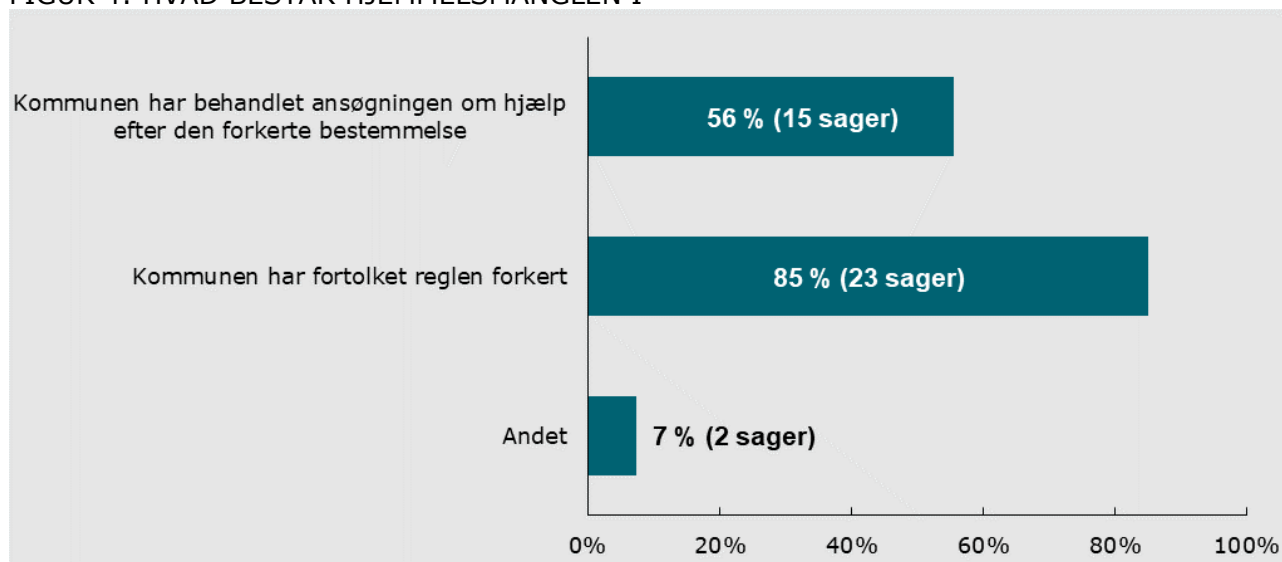
Lovboks: Krav om hjemmel

En hjemmelsmangel kan for eksempel være, at kommunen har anvendt en regel forkert, eller at kommunen har anvendt et ulovligt kriterium for afgørelsen. Lovboks slut.

I 7 procent ud af alle sager (27 ud af 385 sager) har kommunen ikke hjemmel til at træffe den konkrete afgørelse med den anvendte lovhenvielse. I 59 procent af disse sager har denne mangel væsentlig betydning for Ankestyrelsens vurdering af afgørelsen (16 ud af 27 sager).

Figur 4 viser, hvad hjemmelsmanglen består i blandt de sager, hvor afgørelsen lider af en hjemmelsmangel. I 85 procent handler det om, at kommunen har fortolket reglen forkert, mens det i 56 procent handler om, at kommunen har behandlet ansøgningen om hjælp efter den forkerte bestemmelse.

FIGUR 4: HVAD BESTÅR HJEMMELSMANGLEN I

Note: Figuren er baseret på 27 sager. Afgørelserne kan have flere hjemmelsmangler, og tallene summer derfor ikke til 100.

Datagrundlaget er for småt til, at resultaterne er generaliserbare på tværs af alle sager i kommunerne.

Kilde: Ankestyrelsen 2023

Infoboks: Eksempel på hjemmelsmangel, med og uden betydning for afgørelses rigtighed

Eksempler på en hjemmelsmangel som ikke er væsentlig for Ankestyrelsens vurdering er, hvis afgørelsens resultat er korrekt, men der er forhold forbundet med afgørelsen, som mangler hjemmel. Det kan f.eks. være, at kommunen træffer afgørelse om bevilling af ledsagelse men samtidig stiller som betingelse, at borger vælger en ledsager fra kommunens eget korps. Der er ikke hjemmel til denne begrænsning i valg af ledsager, da det følger af lovgivningen, at borger har ret til at vælge sin egen ledsager, så længe det ikke er en nærtstående. Det kan også være, at kommunen tidsbegrænser bevillingen af ledsagelse, hvilket der ikke er hjemmel til, da ydelsen er løbende.

En hjemmelsmangel har betydning for Ankestyrelsens vurdering af afgørelsen, når kommunen har fortolket bestemmelsen forkert og f.eks. vurderer, at borger har ret til at anvende ledsageordningen til ikke-selvvalgte aktiviteter, eller kommunen bevilger ordningen til en borger, som er over folkepensionsalderen. (Infoboks slut)

Forkert vurdering i knap en fjerdedel af sagerne

Hvis kommunen har anvendt de faktiske oplysninger i sagen forkert eller ikke har inddraget væsentlige oplysninger, har kommunen foretaget en forkert vurdering.

Lovboks: Kommunens vurdering af sagens oplysninger

Kommunen har foretaget en forkert vurdering, hvis kommunen på baggrund af sagens oplysninger vurderer, at borger har ret til en ledsageordning, og der i sagen er tilstrækkelige oplysninger til, at det kan fastslås, at borger ikke kan anvende en ledsageordning uden socialpædagogisk indhold og dermed ikke opfylder betingelserne for en ledsageordning. Lovboks slut.

I 24 procent af sagerne (91 ud af de 385 sager) har kommunen foretaget en forkert vurdering, og i 99 procent af sagerne med denne mangel har denne væsentlig betydning for Ankestyrelsens vurdering af afgørelsens rigtighed (90 ud af de 91 sager).

Infoboks: Eksempel på forkert vurdering med og uden betydning for afgørelsens rigtighed

At kommunen har foretaget en forkert vurdering med væsentlig betydning for afgørelsens rigtighed handler om, at kommunen har anvendt de faktiske oplysninger i sagen forkert eller ikke har inddraget væsentlige oplysninger i vurderingen af, om borger har ret en ledsageordning. Eksempelvis hvis en kommune har vurderet, at borger har ret til en ledsageordning, selvom der er tilstrækkelige oplysninger i sagen til, at det kan fastslås, at borger ud fra sin funktionsnedsættelse og støttebehov ikke opfylder betingelserne for en ledsageordning, da borger har behov for socialpædagogisk støtte under ledsagelsen.

De tilfælde, hvor kommunen har foretaget en forkert vurdering, som ikke har væsentlig betydning for Ankestyrelsens vurdering af afgørelsen, er eksempelvis, hvis en kommune er kommet frem til en korrekt afgørelse, selv om kommunen har anvendt de faktiske oplysninger i sagen forkert eller ikke har inddraget væsentlige oplysninger af betydning for afgørelsen. Det kan f.eks. være, at kommunen har truffet afgørelse om ophør af borgers ledsageordning, fordi kommunen finder, at borger ikke samarbejder. Kommunen kan ikke uden videre lade et tilbud om hjælp eller støtte ophøre med henvisning til, at borgeren ikke samarbejder om at opfylde indsatsmålene i handleplanen. Kommunen skal forinden undersøge og forholde sig til, hvilken betydning borgerens nedsatte funktionsevne har i forhold til hans eller hendes evne til at samarbejde om indsatsmålene. Dette følger af Ankestyrelsens praksis i principmeddelelse 2-

18. Hvis Ankestyrelsen ud fra sagens oplysninger finder, at borger ikke opfylder betingelserne for en ledsageordning, har kommunens forkerte vurdering dog ikke betydning for Ankestyrelsens vurdering af afgørelsen. Infoboks slut.

Skøn under regel i kun en sag

Kommunen må ikke i sin afgørelse sætte skøn under regel og derved undlade at lave en konkret og individuel vurdering.

Lovboks: Krav om konkret og individuel vurdering

Skøn under regel betyder, at kommunen ikke har foretaget en konkret og individuel vurdering i forhold til den ansøgte hjælp. Det kan for eksempel være, at kommunen henviser til kommunens kvalitetsstandarder uden i samme forbindelse at foretage en konkret og individuel vurdering af borgers behov for hjælp. Lovboks slut.

Blandt de 385 sager er der én afgørelse, hvor kommunen ikke har foretaget en konkret og individuel vurdering. Det handler om, at kommunen har givet afslag på en ansøgning om ledsagelse med henvisning til, at borger ikke er i målgruppen for ledsagelse, da borger har en bestemt diagnose.

Afgørelsen er i strid med Ankestyrelsens praksis i principmeddelelse 78-15, hvorefter kommunen skal foretage en konkret og individuel vurdering og ikke kan give afslag alene med den begrundelse, at borger har en bestemt diagnose. Vi kan dog se ud fra sagens samlede oplysninger, at borger ikke har ret til en ledsageordning. Det forhold, at kommunen i denne sag ikke har foretaget en konkret og individuel vurdering, har dermed ikke betydning for Ankestyrelsens vurdering af afgørelsens resultat.

PARTSHØRING

Kommunen skal partshøre over oplysninger i sagen, hvis oplysningerne

- vedrører faktiske forhold,
- er af væsentlig betydning for sagens udfald,
- er til ugunst for parten, og
- det må antages, at parten ikke er bekendt med, at oplysningerne indgår i sagen.

Lovboks: Krav om partshøring

Det er alene væsentlige oplysninger, der er til ugunst for borgeren, som er omfattet af pligten til at partshøre. Der kan under sagen være tilvejebragt eller modtaget oplysninger, som borgeren ikke er bekendt med. I dette tilfælde er betingelsen om, "at parten ikke kan antages at vide, at oplysningerne indgår i sagen" opfyldt. Betingelsen om, "at parten ikke kan antages at vide, at oplysningerne indgår i sagen", er også opfyldt i de situationer, hvor parten kender oplysningerne, men ikke ved, at de benyttes i den konkrete sammenhæng. Kravet om partshøring omfatter kun oplysninger om sagens faktiske omstændigheder. Der skal ikke partshøres over selve lovgrundlaget. Lovboks slut.

Blandt de 385 sager er der ikke nogen sager, hvor afgørelsen lider af fejl ved manglende partshøring.

Sagsbehandlingsregler

Her kan du læse om kommunernes sagsbehandling overholdelse af sagsbehandlingsregler som klagevejledning, sagsbehandlingstid, helhedsvurdering og tilbud om en handleplan.

INFOBOKS: SAGSBEHANDLINGSREGLER

Klagevejledning

Kommunens skriftlige afgørelser, som kan påklages til anden forvaltningsmyndighed, skal være ledsaget af en fyldestgørende klagevejledning.

Sagsbehandlingstid

Kommunen skal fastsætte og offentliggøre frister for sagsbehandlingen på de enkelte sagsområder – i dette tilfælde ledsagelse.

Helhedsvurdering

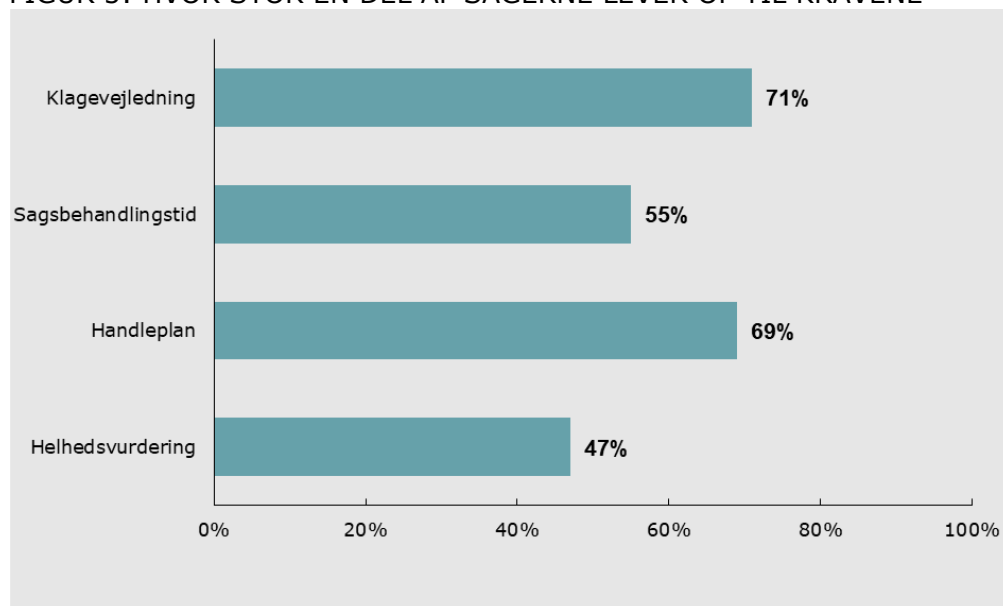
Kommunen har i forbindelse med sagsbehandlingen pligt til at sikre en helhedsorienteret hjælp, hvor familiens/borgerens samlede situation bliver vurderet i forhold til hele den sociale lovgivning.

Handleplan

Kommunen skal tilbyde at udarbejde en handleplan, når kommunen træffer afgørelse om bevilling af støtte til personer med betydeligt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne. Infoboks slut.

I figur 5 fremgår hovedresultaterne fra Ankestyrelsens vurdering af, om kommunernes afgørelser i de gennemgåede sager lever op til kravene til klagevejledning, sagsbehandlingstid, helhedsvurdering og tilbud om en handleplan. Figurens resultater uddybes i det følgende.

FIGUR 5: HVOR STOR EN DEL AF SAGERNE LEVER OP TIL KRAVENE

Note: Tallene i figuren er baseret på 385 sager, undtagen *Klagevejledning*, der er baseret på 92 sager, hvor borger ikke får fuldt medhold. Andelen af sagerne der lever op til kravene til handleplan og helhedsvurdering er udregnet for de sager, hvor det har været

muligt at vurdere. Nedenfor vises andelen, hvor sager, hvor det ikke har været muligt at vurdere er inkluderet. Der er tale om 84 sager for handleplan og 299 sager for helhedsvurdering.

Kilde: Ankestyrelsen 2023

I STØRSTEDELEN AF SAGERNE ER DER KORREKT KLAGEVEJLEDNING

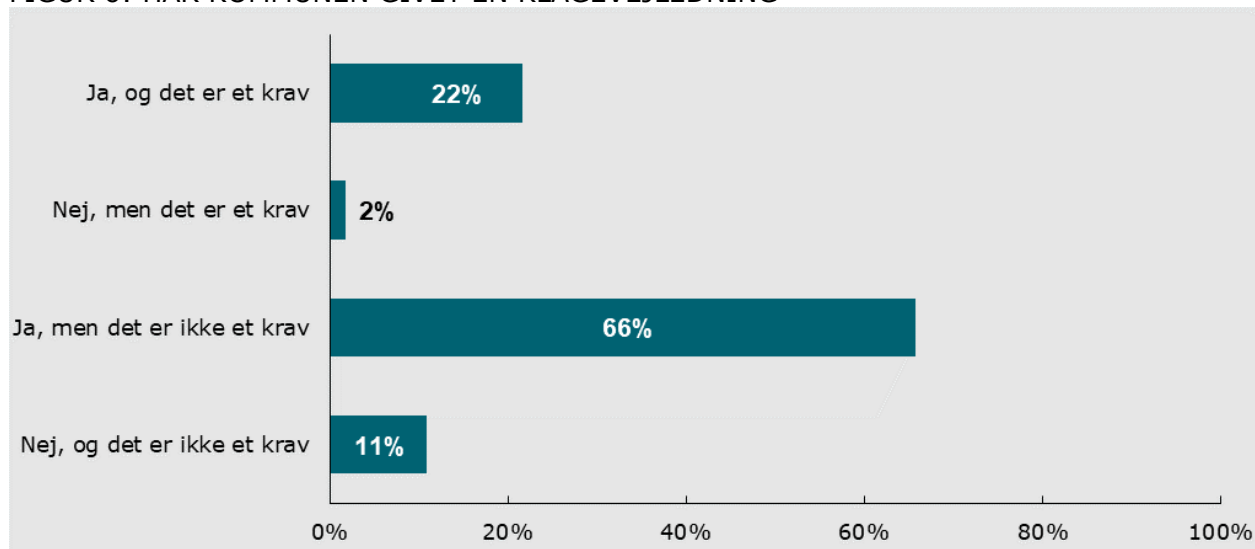
Hvis borgeren ikke har fået fuldt ud medhold, skal afgørelsen være ledsaget af en vejledning om klageadgang med angivelse af klageinstans og oplysning om fremgangsmåden ved indgivelse af klagen, herunder om en eventuel tidsfrist. Ved en skriftlig afgørelse skal kommunen give borgeren en skriftlig klagevejledning sammen med afgørelsen. Der er dog ikke et krav om klagevejledning, hvis afgørelsen fuldt ud giver den pågældende part medhold. Det følger af forvaltningslovens § 25.

Lovboks: Krav om klagevejledning

Forvaltningslovens § 25. Afgørelser, som kan påklages til anden forvaltningsmyndighed, skal, når de meddeles skriftligt, være ledsaget af en vejledning om klageadgang med angivelse af klageinstans og oplysning om fremgangsmåden ved indgivelse af klage, herunder om eventuel tidsfrist. Det gælder dog ikke, hvis afgørelsen fuldt ud giver den pågældende part medhold. Lovboks slut.

Figur 6 viser i hvor stor en andel af sagerne, kommunen har givet klagevejledning, herunder om dette har været et krav. I 22 procent af alle de gennemgåede sager er der givet klagevejledning, hvor der samtidigt er krav herom, mens der i to procent af de gennemgåede sager mangler en klagevejledning, og er et krav om dette (svarende til syv ud af 385 sager).

FIGUR 6: HAR KOMMUNEN GIVET EN KLAGEVEJLEDNING

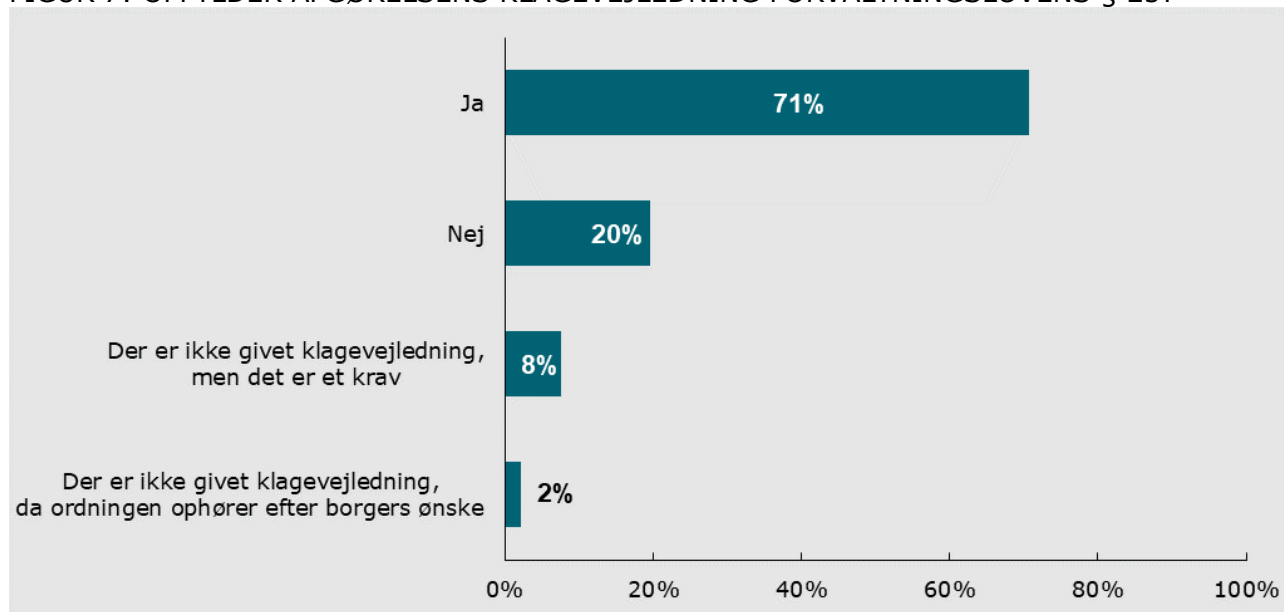
Note: Figuren er baseret på 385 sager.

Kilde: Ankestyrelsen 2023

Der er givet klagevejledning i 336 ud af de 385 sager. I 76 procent af de 336 sager, hvor der er givet en klagevejledning, opfylder denne kravene i forvaltningslovens § 25.

Figur 7 viser de sager, hvor borger ikke får fuldt ud medhold og derfor skal have en klagevejledning. I 71 procent af sagerne, indeholder kommunens afgørelse en klagevejledning, der lever op til kravene i forvaltningslovens § 25, (65 ud af 92 sager).

FIGUR 7: OPFYLDER AFGØRELSENS KLAGEVEJLEDNING FORVALTNINGSLOVENS § 25?

Note: Figuren er baseret på 92 sager. Datagrundlaget er for småt til, at resultaterne er generaliserbare på tværs af alle sager i kommunerne.

Kilde: Ankestyrelsen 2023.

I LIDT OVER HALVDELEN AF SAGERNE OVERHOLDES SAGSBEHANDLINGSFRISTEN

Det fremgår af reglerne i retssikkerhedsloven, at kommunen skal fastsætte frister for sagsbehandlingen på de enkelte sagsområder. Fristerne for afgørelser efter lov om social service skal offentliggøres på og fremgå tydeligt af kommunens hjemmeside. Fristerne gælder også ved kommunens behandling af afgørelser efter lov om social service, som er hjemvist af Ankestyrelsen.

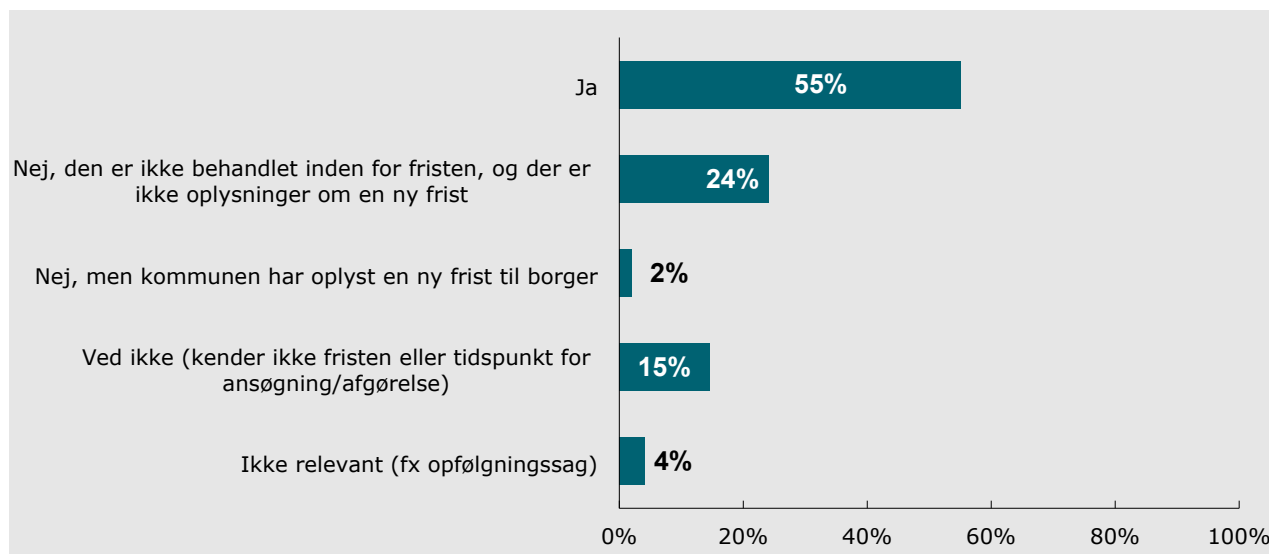
Lovboks: Krav til frister for sagsbehandlingen

Det fremgår af retssikkerhedslovens § 3, at kommunen skal behandle spørgsmål om hjælp så hurtigt som muligt med henblik på at afgøre, om der er ret til hjælp og i så fald hvilken. Lovboks slut.

Kommunerne har ved indsendelse af sagerne til gennemgang i forbindelse med Handicapsagsbarometret oplyst kommunens sagsbehandlingsfrist for den aktuelle bestemmelse på afgørelsestidspunktet.

Figur 8 viser hvor mange af sagerne, der er behandlet inden for den offentliggjorte sagsbehandlingsfrist.

FIGUR 8: ER SAGEN BEHANDLET INDEN FOR DEN OFFENTLIGGJORTE SAGSBEHANDLINGSFRIST?

Note: Figuren er baseret på 385 sager.

Kilde: Ankestyrelsen 2023.

Hvis vi kun ser på de sager, hvor fristen og afgørelsesdatoen fremgår af sagens akter, har kommunen overholdt kommunens egen sagsbehandlingstid i 68 procent af sagerne (212 ud af 313 sager). I 72 af de gennemgåede sager kendes fristen og/eller tidspunktet for afgørelse eller ansøgning ikke, og vi ved derfor ikke, om sagsbehandlingstiden er overholdt, eller der er tale om sager, hvor det ikke er relevant fx opfølgningssager.

I de sager, hvor kommunen har overskredet sin egen offentliggjorte sagsbehandlingstid, er overskridelsen på mellem 3 dage og 7 måneder. Den gennemsnitlige overskridelse af sagsbehandlingstiden er 11,5 uger.

DET ER USIKKERT OM KOMMUNERNE UDARBEJDER HANDLEPLANER

Kommunen skal tilbyde at udarbejde en handleplan, når hjælpen ydes til 1) personer med betydeligt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller 2) personer med alvorlige sociale problemer, der ikke, eller kun med betydelig støtte, kan opholde sig i egen bolig, eller som i øvrigt har behov for betydelig støtte for at forbedre de personlige udviklingsmuligheder. (Fodnote: Servicelovens §141, stk. 2.).

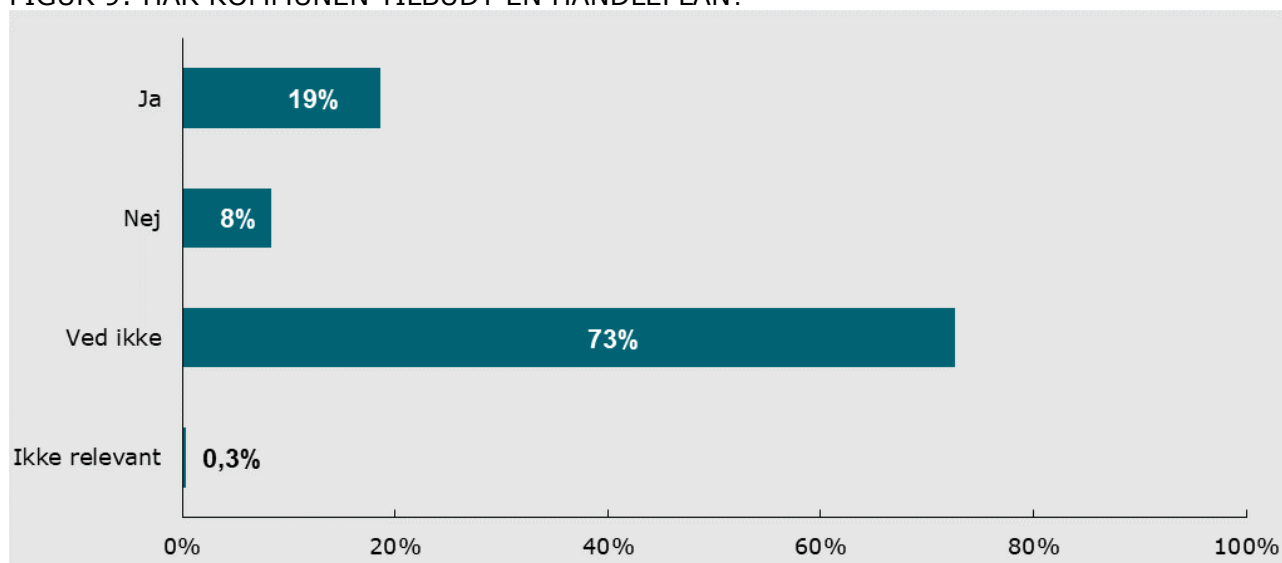
Lovboks: Krav om tilbud om frivillig handleplan

Kommunen skal efter servicelovens § 141, stk. 2, tilbyde at udarbejde en handleplan, når hjælpen ydes til personer med betydelig nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller personer med alvorlige sociale problemer, der ikke, eller kun med betydelig støtte, kan opholde sig i egen bolig, eller som i øvrigt har behov for betydelig støtte for at forbedre de personlige udviklingsmuligheder. Handleplanen bør udarbejdes ud fra borgerens forudsætninger og så vidt muligt i samarbejde med denne.

I størstedelen af sagerne, hvor borger har fået bevilget ledsagelse, og hvor det har været muligt at vurdere om kommunen har tilbudt borger en handleplan, fremgår det, at kommunen har gjort dette (58 ud af 84 sager svarende til 69 procent). Dette bygger på, at kommunen i 19 procent af de gennemgåede sager har tilbudt en handleplan, mens vi i 73 procent af de gennemgåede

sager ikke ved, om der er tilbudt en handleplan, da det ikke fremgår af sagen. Dette fremgår af figur 9. Der har i alt været bevilling af ledsagelse i 311 sager.

FIGUR 9: HAR KOMMUNEN TILBUDET EN HANDLEPLAN?

Note: Figuren er baseret på 311 sager.

Kilde: Ankestyrelsen 2023.

LIDT OVER HALVDELEN AF SAGERNE MANGLER EN HELHEDSVURDERING

Hvis kommunen i forbindelse med sagsbehandlingen bliver opmærksom på, at borger har behov for hjælp til andet end det ansøgte, har kommunen pligt til at undersøge, om borger kan få hjælp hertil efter andre bestemmelser i serviceloven eller efter anden lovgivning. Det kan f.eks. være, at kommunen ved behandlingen af en ansøgning om ledsagelse bliver opmærksom på, at borger også har behov for personlig eller praktisk hjælp eller socialpædagogisk støtte. Det følger af kommunens pligt til at foretage en helhedsvurdering af borgers samlede behov for hjælp og støtte, at kommunen også skal tage stilling til, om borger kan bevilges hjælp til dækning af disse behov.

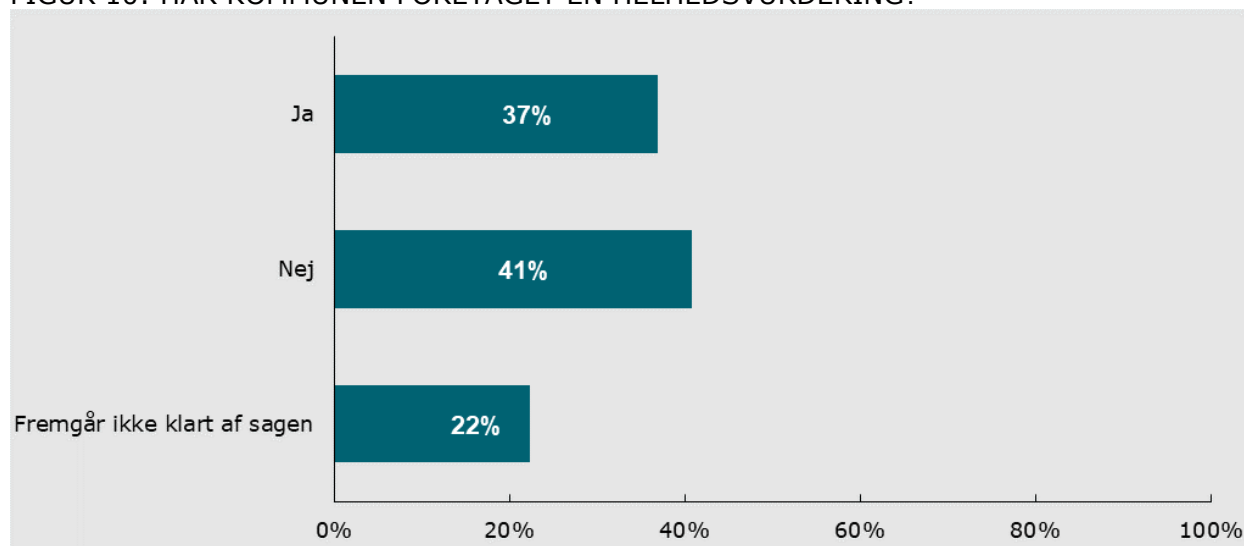
Lovboks: Krav om helhedsvurdering

Kommunen skal behandle ansøgninger og spørgsmål om hjælp i forhold til alle de muligheder, der findes for at give hjælp efter den sociale lovgivning, herunder også rådgivning og vejledning, jf. retssikkerhedslovens § 5. Kommunen skal desuden være opmærksom på, om der kan søges om hjælp hos en anden myndighed eller efter anden lovgivning. Den sociale lovgivning skal forstås bredt. Det vil sige, at det ikke kun er et spørgsmål om alle muligheder for hjælp efter serviceloven, men også sundhedslovgivningen, beskæftigelseslovgivningen osv. Lovboks slut.

I sagsgennemgangen har vi derfor også vurderet, om kommunerne har behandlet ansøgninger og spørgsmål om hjælp efter alle de relevante muligheder, der findes for at give hjælp efter hele den sociale lovgivning, og om kommunerne under hele sagsforløbet har haft et tilstrækkeligt fokus på en helhedsorienteret indsats i forhold til borgeren samlede situation. (Fodnote: Begrebet "den sociale lovgivning" henviser til lovgivning på hele det sociale område; der kan eksempelvis være tale om foranstaltninger efter serviceloven, aktivloven, beskæftigelsesindsatsloven, sygedagpengeloven, pensionsloven m.v.)

I under halvdelen af sagerne, hvor det fremgår, hvorvidt kommune har foretaget en helhedsvurdering, har kommunen gjort dette (142 ud af 299 sager svarende til 47 procent). Blandt de gennemgåede sager ser vi, at kommunerne har foretaget en helhedsvurdering i 37 procent af sagerne (svarende til 142 ud af 385 sager). Dette fremgår af figur 10.

FIGUR 10: HAR KOMMUNEN FORETAGET EN HELHEDSVURDERING?

Note: Figuren er baseret på 385 sager.

Kilde: Ankestyrelsen 2023.

I en række sager har borger brug for anden hjælp

Blandt de gennemgåede sager, hvor kommunerne mangler at foretage en helhedsvurdering, fremgår det, at borgeren kan have brug for en eller flere typer af støtte efter andre regler i den sociale lovgivning. I 83 procent af disse sager indeholder sagen oplysninger om, at borgeren kan have brug for socialpædagogisk støtte efter servicelovens § 85. I 43 procent af disse sager kan borgeren have behov for støtte efter reglerne om personlig og praktisk hjælp efter servicelovens § 83, og i 1 procent af sagerne kan borgeren have brug for afløsning eller aflastning.

I forhold til servicelovens § 85 viser sagerne eksempler på, at kommunerne ikke tager stilling til borgers eventuelle behov for ledsagelse i forbindelse med ikke selvvalgte aktiviteter til f.eks. lægebesøg. Der ses endvidere eksempler på, at borger kan have behov for socialpædagogisk støtte i forbindelse med ledsagelse til selvvalgte aktiviteter, og kommunen derfor giver afslag på en ledsageordning, uden at kommunen samtidig har forholdt sig til, om borger kunne bevilges socialpædagogisk støtte til aktiviteterne. I de sager, hvor Ankestyrelsen finder, at der ud fra oplysningerne om borgers støttebehov i forbindelse med ledsagelse er tvivl om, hvorvidt kommunens vurdering af, om borger er omfattet af personkredsen for en ledsageordning, er korrekt, er det ligeledes angivet, at kommunen ikke har foretaget en helhedsvurdering, hvis kommunen ikke har forholdt sig til snitfladen mellem servicelovens § 97 og § 85. Dette fremgår af principmeddelelserne 52-15 og 78-15.

I forhold til servicelovens § 83 viser sagerne, at kommunen henviser borger til at få dækket sit behov for hjælp til indkøb af dagligvarer med den bevilgede ledsageordning og ikke er opmærksom på, at opgaven skal dækkes med praktisk hjælp efter bestemmelsen herom. Der er endvidere eksempler på, at kommunen ikke forholder sig til borgers behov for hjælp til

personlig pleje i forbindelse med toiletbesøg, når borger deltager i aktiviteter uden for hjemmet. Denne opgave er ikke en del af ledsagerens opgaver, men skal dækkes med hjælp efter servicelovens § 83.

Metode

Handicapsagsbarometret 2023 er baseret på en juridisk gennemgang af i alt 385 sager fra alle landets 98 kommuner. Formålet er at belyse, om kommunerne overholder regler og praksis i deres behandling af sager, hvor de træffer afgørelse om ledsagelse efter servicelovens § 97. I det følgende beskriver vi, hvordan vi har grebet processen an.

UDVÆLGELSE AF SAGER

I det følgende beskriver vi processen og kriterierne for indkaldelse af sager.

Antallet af sager fra hver kommune

Alle landets kommuner har indsendt sager til handicapsagsbarometret. Antallet af sager fra hver kommune varierer alt efter kommunens størrelse.

Erfaringsmæssigt ved vi, at ikke alle indsendte sager lever op til indkaldelseskriterierne. For ikke at ulejlige kommunerne med at skulle sende sager af flere omgange, har vi bedt dem sende 15-20 procent flere sager, end det antal, som vi skal gennemgå. Det gør det muligt, at erstatte sager, der ikke lever op til indkaldelseskriterierne.

Kriterier for indsendelse af sager

Afgørelsen om ledsagelse skal være truffet i perioden 1/1 2019 til 20/12 2022. Kommunerne er blevet bedt om at udvælge de sager, hvor der er de nyeste afgørelser inden for denne periode. Det vil sige de sager, der er afgjort så tæt på den 20 december 2022 som muligt. Det har vi bedt om for at få et indblik i aktuel sagsbehandlingspraksis.

Derudover har det været et udvælgelseskriterie, at afgørelsen ikke måtte have været påklaget til Ankestyrelsen.

Efter at have modtaget sager fra ca. halvdelen af landets kommuner tegnede der sig et billede af, at størstedelen af sagerne handlede om bevilling af ledsagelse. For også at få indblik i, om kommunerne overholder regler og praksis i sager, hvor der er givet afslag på ledsagelse efter § 97, bad vi de kommuner, der endnu ikke havde sendt en sag med et afslag på ledsagelse ind til os, om at gøre dette, hvis de havde en. Derudover forlængede vi perioden for indkaldelse af sager, så kommunerne kunne gå tilbage til og med 2019 for at finde en sag med afslag på ledsagelse. (Fodnote: Denne skæringsdato er valgt, da ny lovgivningen trådte i kraft i 2018).

14 kommuner havde i perioden 1. januar 2019 til 21. december 2022 ikke et afslag, der opfyldte kriterierne. Det vil sige, at hvis kommunen havde et afslag, så var det påklaget, og kunne derfor ikke indgå i undersøgelsen. De resterende kommuner indsendte en til tre afslagssager, der kunne indgå i undersøgelsen. Vi har valgt at medtage enkelte erstatningssager om afslag, der er afgjort efter d. 20. december, da disse er indkaldt efter klagefristen var udløbet.

Fordelingen mellem afslag og bevillinger af ledsagelse efter § 97 blev således: 293 bevilling og 92 afslag eller delvise afslag. (Fodnote: Vi kender ikke det samlede antal af sager, hvor der er givet afslag på ansøgninger om ledsagelse efter servicelovens § 97 i alle landets kommuner i måleperioden. Ud fra en stikprøve foretaget af KL i 2021, hvor 12 kommuner har registreret

afslag og bevillinger på § 97 i en periode på to uger, kunne vi se, at der var givet afslag i 19 procent af sagerne (KL 2022: Kommunernes afgørelser på handicapområdet i efteråret 2021). Med dette udgangspunkt tilrettede vi sagsindkaldelsen, så vi bad om afslagssager fra kommunerne med henblik på at ende på 19 procent af de indsendte sager. Vi endte med, at 24 pro-cent af de gennemgåede sager til undersøgelsen er afslagssager, hvilket skyldes, at nogle af de sager, som kommunerne indsendte som bevillingssager viste sig at være delvise afslag.)

Proces for indkaldelse af sager

I december 2022 modtog alle landets kommuner et varslingsbrev, så de var adviseret om, at der i januar ville komme en indkaldelse af sager til Handicapsagsbarometret. D. 18. januar 2023 modtog kommunerne et brev, der beskrev, hvor mange sager de skulle sende, og hvilke kriterier sagerne skulle vælges ud fra. Derudover fremgik der en frist for, hvornår sagerne senest skulle være sendt til Ankestyrelsen. I februar og marts 2023 indkaldte Ankestyrelsen erstatningssager med henblik på, at der også skulle indgå afgørelser om afslag på ledsagelse.

Sagerne der er udgået

I nogle sager har der ikke ligget en skriftlig afgørelse eller været oplysninger om mundtlig afgørelse til borgeren. De sager har været vanskelige at måle på, og er derfor udgået. Der har derudover været sager, der på andre måder ikke har opfyldt kriterierne. Det kan være fordi afgørelsen er truffet uden for måleperioden, eller fordi afgørelsen er påklaget til Ankestyrelsen.

ANALYSEN AF SAGERNE

Sagerne er gennemgået af jurister fra Ankestyrelsen med erfaring i at behandle socialsager. Til brug for sagsgennemgangen har vi brugt et analyseskema, som er blevet udfyldt for hver sag.

Der har ved gennemgangen været stort fokus på en ensartet besvarelse, og tvivlsspørgsmål er blevet drøftet i gruppen af jurister, som har gennemgået sagerne til undersøgelsen. Vi har derudover løbende gennemgået besvarelserne og krydstjekket måden, hvorpå analyseskemaerne er udfyldt.

AFRAPPORTERING AF RESULTATERNE

Størrelsen på den samlede stikprøve på 385 sager for alle kommuner betyder, at undersøgelsens samlede resultater er generaliserbare på tværs af alle sager om ledsagelse efter § 97 i alle landets kommuner.

Der er nogle resultater, hvor datagrundlaget er for småt til, at resultaterne er generaliserbare på tværs af alle sager om § 97 i de deltagende kommuner. Datagrundlaget er for småt, da der er krav til sagsbehandlingen, der ikke er gældende, når der er tale om sager, hvor borgeren har fået fuldt medhold. Der er altså forskel på kravene til sagsbehandlingen afhængigt af, om det er et afslag eller en bevilling. Det drejer sig om kravet om begrundelse og kravet om klagevejledning. Det fremgår også af en note under de pågældende figurer.

Stikprøven af sager fra hver enkelt kommune er for lille til, at resultaterne for hver kommune er generaliserbare på tværs af alle kommunens sager inden for de udvalgte sagstyper. Der bør med andre ord ikke generaliseres fra stikprøven til den enkelte kommunes sagsbehandlingspraksis på det pågældende område. Vi har derfor ikke kommuneopdelte resultater med i undersøgelsen.